

Objekti

Objekti on lauseen toinen perustava nominaalijäsen (transitiiviverbin toinen täydennys), toinen perusfunktio, joka NP:lla voi olla:

*Minä näen **sinut**.*

Verbiin liittyvistä nominaalilausekkeista (NP) on primaarinen subjekti. Melkein kaikkiin verbeihin liittyy pakollinen subjekti-NP (eli täydennys). Primaarinen NP on vain poikkeuksellisesti jokin muu lauseenjäsen – esim. objekti. Tällaisina poikkeuksellisina verbeinä voidaan pitää kausatiiviverbejä tyyppiä *harmittaa*:

***Minua** harmittaa.*

Näillä verbeillä on valinnainen subjekti:

*Minua harmittaa, **että myöhästyin junasta**.*

Semanttinen määritelmä

Objektilla **ei** ole selvää yhtenäistä merkitystehtävää. Prototyypisessä tapauksessa se ilmaisee tekemisen tai toiminnan kohteen tai tuloksen (sen, mihin toiminta vaikuttaa). Tällöin subjektitarkoite esim. aiheuttaa muutoksen objektitarkoitteen tilassa tai sijainnissa:

*He rakensivat **talon**.*

Muita esimerkkejä:

*Tytöt potkivat **palloa**.*

*Pojat leipoivat **kakkua**.*

*Voitko **tulla** illalla?*

*Tänne rakennettiin **uusi talo**.*

*Tristan koputti **ovelle**.*

Ekskurssi: Epäsuora objekti

Verbillä voi olla subjektin lisäksi kaksi muuta täydennystä (juoda x lähettää). Siinä tapauksessa voi puhua bitransitiiviverbistä. Toista sanotaan tavallisesti objektiksi eli suoraksi objektiksi, toista taas adverbiaaliksi, datiiobjektiksi tai epäsuoraksi objektiksi.

*Lähetän kirjeen **sinulle**.*

Lähetän kirjeen Tampereelle.

*Käännän kirjeen **suomesta tšekkiin**.*

Muodollisesti objektiksi jäsennetään:

- nomini akkusatiivissa tai partitiivissa (subst., pronomini, numeraali jne.)

*Pekka osti **omenan**.*

*Näen **sinut**.*

*Ota **viisi!***

- I. infinitiivi

*Haluan **nukku**a.*

- sivulause (objektilause tai epäsuorakysymys)

*Näen, **että hän tulee**.*

*Hän sanoi, **että hän tulee**.*

- partiippiirakenne (objektipartiippiirakenne)

*Näen **hänen tulevan**.*

Totaaliobjekti on nimitys akkusatiivisijaiselle objektille. Totaaliobjektilla ilmaistaan rajattua, joka koskee joko tilannetta (*Katsoin ohjelman loppuun*) tai tarkoitettua määrää (*Löysin lapset pihalta*). Itse akkusatiivimuodon valinta riippuu NP:n tyypistä (*Löysin sinut ~ lapsen ~ lapset*) ja lauseen rakenteesta (*Löysin lapsen, Pihalta löydettiin itkevä lapsi*). Akkusatiiviobjekti muodoltaan kielteisessä lauseessa osoittaa merkityksen myönteisyyttä, esim. *Eikös oteta vielä yhdet*.

Partitiiviobjekti eli partitiivisijainen objekti esiintyy kielteisessä lauseessa (*En halua tätä omenaa*). Muuten sillä ilmaistaan rajaamattomuutta, joka koskee koko tilannetta (*Katselen televisiota*) tai tarkoitettua määrää (*Löysin mustikoita*). Eräät verbit kuten epäillä, harrastaa, rakastaa ja hävettää saavat pelkästään partitiiviobjektin.

Objektin sijojen distribuutio

Objektin sija riippuu muutamista asioista (sijanvaihteluun vaikuttavat siis eri tekijät):

1. objektinlaadusta

a. tarkoitteiden lukumäärä (sg: *Kirjoitin kirjeen*, pl: *Kirjoitin kirjeet*);

b. puhutaanko joukosta tai aineesta kokonaisuutena (*Kirjoitin kirjeet, Kirjoitin kirjeitä, Juo maito!, Juo maitoa!*)

2. lauseesta (kieltävä / myönteinen)

a. lauseen myönteisyys ja kielteisyys (*Kirjoitin kirjeen, En kirjoittanut kirjettä*) – Lause tavallisesti on merkitykseltään kielteinen tai epäilevä ja sen objekti partitiivissa, kun siinä esiintyy:

A. kieltoverbi (*Etkö tunne minua ~ minut? Eikö sitä voi kertoa! ~ Eikö sen jo voi kertoa!*)

B. III. inf. abessiivissa

(*Maahanmuuttajalle annetaan siis lupa olla tekemättä mitään.*)

C. III. inf. elatiivissa (*Estä muita tekemästä muutoksia.*)

D. kielteiset adjektiivit kuten turha, hankala, vaikea, mahdoton... (*Mielestäni on turha selittää sitä. Minun oli vaikea järjestää tätä asiaa [ei onnistunut] ~ tämä asia [onnistui].*)

E. kielteiset adverbit kuten turhaan, tuskin, harvoin... (*Tuskin kirjoitan loppuun tätä kirjettä.*)

b. onko lauseessa perussubjekti vai ei

(*Kirjoitin kirjeen. Kirjoita kirje! Kirjoitetaan kirje.*)

c. lauseen aspekti (*Kirjoitin kirjeen, Kirjoitin kirjettä, Hän on korjaamassa kattoa, Hän korjaa katon huomenna, Hän ampui hirveä, Hän ampui hirven.*)

3. verbinlaadusta

a. irresultatiivinen verbi (*Nightwish on etsinyt uutta laulajaa.*)

b. asenneverbi kuten kannattaa, kunnioittaa, rakastaa (*Hän rakastaa sinua.*)

c. tunneverbi kuten surra, hävetä, ikävöidä (*Hän suri sitä. Vrt. Hän suri itsensä kuoliaaksi.*)

Yhteenveto

► **Partitiivia** käytetään silloin,

1. kun lause on sisällöltään kielteinen tai epäilevä tai

2. kun verbin ilmaisema tekeminen on kesken, toiminta ei ole loppunut tai prosessi on käynnissä, eikä johda tulokseen vaan jatkuu (lause on aspektiltaan raajamaton) tai

3. kun predikaattina esiintyy partitiivi-valenssiverbi (*rakastaa, vihata...*) tai

4. kun objekti ilmaisee epämääräistä tai summittaista määrää (jaollinen käsite: abstrakti, aine-, kollektiivi tai monikko-sanat).

► **Akkusatiivia** käytetään muissa tapauksissa eli silloin, kun ei käytetä partitiiviä.

I) T-päätteellistä akkusatiivia käytetään silloin, kun objekti on monikossa tai persoonapronomini;

II) N-päätteellistä akkusatiivia käytetään silloin, kun objektisana on yksikössä ja samalla

a) subjekti on nominatiivissa (*Minä ostan **auton***, vrt. *Minun täytyy ostaa **auto***) tai

b) lause on geneerinen (*Jokainen suutari korjaa **jonkin kengän.***) tai

c) subjekti yhdistyy predikaattiin (*Ostan **auton.***).

III) Pääteetöntä akkusatiivia käytetään silloin, kun

a) predikaatti on 1. tai 2. persoonan imperatiivissa (*Ostakaa **auto!*** vrt. *Hän ostakoon **auton!***) tai

b) predikaatti on passiivinen (*Meille ostetaan **auto.***) tai

c) lauseessa on ns. genetiivi-subjekti ja samalla subjekti ja objekti erottuvat (*Meidän kannattaa ostaa **auto.*** vrt. *Hänen täytyy hillitä **itsensä.***) tai

d) objekti on kardinaali-lukusana paitsi sanaa *yksi* (*Ostin kolme **omenaa.*** vrt. *Ostin vain **yhden.***) tai

e) objekti esiintyy permissiivisessä infinitiivi-rakenteessa, jonka hallitsevan lauseen verbi on passiivissa tai 1./2. persoonan imperatiivissa (*Anna minun ostaa **auto!*** *Hänen annetaan ostaa **auto.*** vrt. *Minä annan sinun ostaa **auton.*** *Lupaa tehdä **se!*** *Luvattiin tehdä **se.*** vrt. *Lupasin tehdä **sen.***) tai

f) objekti esiintyy partisiippirakenteessa ja sekä hallitsevan lauseen predikaatti että partisiippi ovat passiivissa (*Sieltä luultiin löydetyn **avain.*** vrt. *Luulin hänen löytäneen **avaimen.*** *Luulin sieltä löydetyn **avaimen.***) tai

g) objekti esiintyy rakenteessa infinitiivi-adverbiaalin kanssa ja hallitsevan lauseen verbi on passiivissa tai 1./2. persoonan imperatiivissa (*Vahtimiehiä pyydetään raahaamaan **mies** pois.* vrt. *Pyydän sinua raahaamaan **miehen** pois.*) tai

h) kyse on pelkästään substantiivin attribuuttina olevan infinitiivin objektista (*Ehkä minulla on syytä uskoa **se.*** *Minulla on lupaa saada **se.*** *Minulla on tapana / aikomus / aikomuksena / tarkoitus / tarkoituksena ostaa **lehti.*** vrt. *Olen aikeissa myydä **auton.*** *Aion myydä **auton.*** *Hän sai luvan rakentaa **talon.***)

Tiivistelmäkaavio

